

การบริหารจัดการน้ำตามหลักธรรมาภิบาล

WATER MANAGEMENT ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE

อาทิตย์ บุญสินธุ์

Artit Boonsin

วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

E-mail: za.james159@gmail.com

บทคัดย่อ

น้ำเป็นทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตการเกษตรและอุตสาหกรรม ประเทศไทยบริหารจัดการน้ำตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ การใช้น้ำเกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและปัญหายแล้ง การบริหารจัดการน้ำดังกล่าวจะเกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลได้ จำเป็นต้องบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ และใช้หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ในการบริหาร เพื่อให้เกิดสมดุลของน้ำ และ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและปัญหายแล้งในสังคมได้อย่างยั่งยืนถึงแม้ว่า “น้ำ” เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมด หากควรมีการบริหารจัดการน้ำที่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนได้ใช้น้ำที่มีคุณภาพดี มีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของชุมชนและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบการจัดการน้ำมาใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่ายิ่งขึ้นด้วยการจัดระบบชลประทาน ทำให้เกิดพื้นที่เพาะปลูกหรือพื้นที่เกษตรกรรมที่ต้องพึ่งพิงน้ำฝนมากขึ้น ในขณะเดียวกันในหลายชุมชน โดยได้จากแหล่งน้ำผิวดิน เช่น ห้วยหนอง คลอง บึง หรืออ่างเก็บน้ำ ดังนั้น การจัดการน้ำ จึงเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายต้องให้ความสำคัญเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่มีมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าน้ำเป็นทรัพยากรที่ต้องจัดการให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้น้ำทุกกลุ่มได้อย่างเพียงพอและประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาในการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันคือจะทำอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม บทความทางวิชาการเรื่องนี้ได้นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, น้ำ, ธรรมาภิบาล

Abstract

Water is an important and essential resource for sustaining agricultural and industrial life. Thailand manages water according to the water resource management strategy. To maximize the use of water and to resolve flood and drought problems Such water management will be efficient and effective. Need for an integrated water management And apply the 6 principles of good governance in management To achieve water balance And beneficial to the public And able to sustainably solve flood and drought problems in society Although "water" is a natural resource that cannot be used up If appropriate water management should be performed So that communities can use good quality water There is sufficient supply to meet the needs of the community and activities. Which at present has developed a water management system to be more cost effective by organizing irrigation systems Causing more farmland or agricultural areas that do not rely on rainwater At the same time, in many communities It can be obtained from surface water sources such as creek, swamp, canal, lake or reservoir. Therefore, water management is a matter of concern to many parties to meet the increasing demand. In the past decade, especially, it has pointed out that water is a resource that must be managed effectively. To be able to adequately meet the needs of all groups of water users and important issues to consider in current water management. What is to do to achieve effective, sustainable and fair use? This academic paper presents the guidelines for water management according to good governance principles for maximum efficiency in operation.

Keywords: Management, Water, Good Governance

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และการพัฒนาเศรษฐกิจ เดิมทีมนุษย์มีน้ำใช้อย่างไม่จำกัดและเพียงพอกับความต้องการ แต่ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในทุกภาคส่วน เนื่องจากการเพิ่มขึ้น

ของประชากร ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและการอุปโภคบริโภค อีกทั้งยังประสบปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากฝนที่ตกชุก น้ำระบายไม่ทันและไม่มีที่เก็บกักน้ำที่เพียงพอกับปริมาณน้ำจึงทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและพื้นที่ของประชาชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุด มนุษย์มีความจำเป็นต้องใช้น้ำเพื่อการดำรงชีวิตทั้งในการอุปโภคและบริโภค ตลอดจนใช้น้ำในทางการเกษตรกรรมและทางอุตสาหกรรม ซึ่งมีปริมาณสูงขึ้นภายใต้มาตรการพัฒนาเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน เพราะทรัพยากรน้ำถือเป็นต้นทุนเศรษฐกิจราคาถูกที่ช่วยก่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์บนแผ่นดิน ที่ใดมีน้ำที่นั่นย่อมมีความผาสุก เหมือนดังกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงให้ความสำคัญในลักษณะ “น้ำคือชีวิต” ดังพระราชดำรัส ณ สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2529 ความตอนหนึ่งที่ว่า “...หลักสำคัญว่า ต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้เพื่อเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตนั้น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...” (เอกรัฐ กุศลสูงเนิน, 2563) ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่มีพื้นฐานส่วนใหญ่ทำการเกษตร และส่งออกพืชผลทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก และสร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก หากมองในแง่ของดุลการค้าไทยยังคงเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าในอาเซียน คิดเป็นมูลค่ากว่าห้าพันสามร้อยล้านบาท โดยสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ น้ำตาล อาหารปรุงแต่งจากเนื้อปลา เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ ข้าวเจ้า ข้าวหอมมะลิ ผลไม้ และยางพารา โดยปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อพืชผลทางการเกษตรคือ “น้ำ” ซึ่งกรมชลประทานมีหน้าที่ในการ บริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในท้องถิ่น แต่ที่ผ่านมาปัญหาการใช้น้ำ เพื่อทำการเกษตรยังมีอยู่ ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและเกิดจากการบริหารจัดการของหน่วยงานชลประทานในพื้นที่ ที่ยังไม่สามารถสนองต่อความต้องการใช้น้ำของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในรอบ 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาด้านทรัพยากรน้ำทั้งภัยแล้ง อุทกภัยและน้ำเสียบ่อยครั้งขึ้น และมีแนวโน้ม รุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกปี ก่อให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านเกษตรกรรม ดังนั้นจึงต้องแก้ไขปัญหาระบบน้ำอย่างเป็นระบบ โดยมีการบริหารจัดการน้ำ แบบบูรณาการ เพื่อเพิ่มมูลค่าน้ำในการผลิต มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2556) ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำ ได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ สาเหตุสำคัญมาจากการ

พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นการใช้ประโยชน์ที่ดินในลุ่มน้ำอย่างต่อเนื่อง โดยขาดหลักการอนุรักษ์ที่เหมาะสม รวมทั้งไม่มีกลไกในการฟื้นฟูและใช้ประโยชน์โดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐคือ การบริหารจัดการทรัพยากรในลุ่มน้ำแบบบูรณาการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยการผสมผสานความรู้ในปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสบการณ์ และความคิดเห็นของชุมชนในมิติต่างๆ ซึ่ง สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของชุมชน ภายใต้หลักธรรมาภิบาล

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันเน้นหนักในเรื่องการจัดหาน้ำสำหรับฤดูแล้ง การเพิ่มของประชากรและความเข้มข้นของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้เพิ่ม ความต้องการน้ำมากขึ้นเป็นลำดับ การขาดแคลนน้ำเริ่มเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและถาวรมากขึ้น หน่วยงานของรัฐซึ่งแต่เดิมเคยมีหน้าที่จัดหาน้ำ จึงจำเป็นต้องมารับหน้าที่จัดสรรแต่รัฐขาดทั้งกติกาและเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรน้ำ (มิ่งสรรพชาวสะอาด, 2555 : 9) ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาคการเมืองมากขึ้น โดย ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีส่วนร่วมตัดสินใจในโครงการรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนตามนัยมาตรา 85 (4) ความว่า “...ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล” ดังนั้นน้ำจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติของคนไทยที่ต้องมีการบริหารจัดการอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน ต้องร่วมมือกันปรับปรุงกระบวนการ จัดการน้ำให้มีความเหมาะสม ซึ่งการจัดการน้ำในปัจจุบันมีกลไกที่สำคัญได้แก่ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการทำงานแบบบูรณาการ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ และการจัดการน้ำตามหลักธรรมาภิบาล จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืนโดยไม่เกิดความขัดแย้งโดยเฉพาะภาคประชาชนจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำอย่างจริงจัง

การบริหารจัดการน้ำ

น้ำเป็นทรัพยากรที่จำเป็นทั้งในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ แม้แต่ในการดำรงชีวิตการอุปโภคบริโภคการประกอบอาหารชำระ ร่างกายการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาและสัตว์น้ำอื่น ๆ ในภาคอุตสาหกรรม ต้องใช้น้ำในกระบวนการผลิตโดยใช้ล้างของเสียหล่อเครื่องจักรและระบายความร้อนน้ำจึงเป็น ทรัพยากรที่สำคัญ

อย่างมากและเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าจึงมีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องรับรู้ ตระหนักและเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อวงจรการเกิดน้ำในระบบนิเวศธรรมชาติของป่าต้นน้ำเป็น น้ำที่ของทุกคนและทุกภาคส่วนต้องช่วยกันปกป้องดูแลรักษาอนุรักษ์ป่าต้นน้ำการใช้กันอย่าง รู้คุณค่าเพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำใสสะอาดไหลตลอดทั้งปีก็ทั้งในอนาคตกาลจำนวน ประชากรเพิ่มมากขึ้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นจำเป็นต้อง ใช้น้ำปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วยในขณะที่ปริมาณน้ำมีจำนวนจำกัดทั้งด้านปริมาณและ คุณภาพเนื่องจากสาเหตุหลายประการจึงจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรน้ำให้มี ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (ปราโมทย์ ไม่กล้า, 2525) ด้วยเหตุนี้การบริหาร จัดการน้ำจึงต้องมีเป้าหมาย และแนวทางในการบริหารจัดการแบบพิเศษ โดยความหมาย การจัดการทรัพยากรน้ำ คือโดยดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายอย่างรวมกันอย่างบูรณาการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องในเขตลุ่ม น้ำ ไม่ใช่เฉพาะการส่งน้ำหรือเอาไปแจก แต่เป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบและสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำปัญหาน้ำท่วมและปัญหาน้ำเสีย ความสำคัญก็คือการจัดการทรัพยากรน้ำมีเป้าหมายหลักคือการจัดการเพื่อป้องกันปัญหาที่จะ เกิดจากทรัพยากรน้ำและต้องจัดการควบคู่กับป่าต้นน้ำด้วยความสำคัญของงานอนุรักษ์ต้นน้ำ ตอนบนนั้นเปรียบเสมือนแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถให้น้ำต่อพื้นราบหรือพื้นที่ตอนล่างได้มาก พอตลอดเวลาและมีคุณภาพดีตามที่ต้องการในกรณีพื้นที่ป่าถูกทำลายน้ำอาจไม่ถูกเก็บไว้ใน ดินมักก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและการมีน้ำมากเกินไปในฤดูฝนซึ่งจะแปร สภาพอุทกภัยโดยเฉพาะในเขตร้อนนักจัดการลุ่มน้ำจำเป็นต้องมีการสร้างอ่างหรือเขื่อนเก็บน้ำเพื่อ ทดแทนดินที่ไม่สามารถเก็บน้ำได้อย่างหรือเขื่อนอาจจะมีการยกเลิกไปถ้ามีการพัฒนาที่ดินให้มีสมรรถภาพในการเก็บน้ำได้อย่างไรก็ตามการสร้างอ่างหรือเขื่อนเก็บน้ำเพื่อเอาไว้ใช้สอยเป็นหลักประกันในการมีน้ำใช้สอยได้ตามเวลาที่ต้องการอีกทั้งยังช่วยให้น้ำที่มีตะกอนปนอยู่ใ สะอาดขึ้นทำให้สามารถนำน้ำมาใช้ได้และลดต้นทุนในการทำมาสะอาดน้ำ (กรมทรัพยากร น้ำ, 2563) น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์อันต์และมีโทษมหันต์หากไม่ได้มีการ จัดการและควบคุมที่ดีพอการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำจำเป็นจะต้องอาศัยการวางแผนการ จัดการและพัฒนาแหล่งน้ำและการควบคุมปริมาณและอัตราการไหลของน้ำให้พอเหมาะพริ้ม ทั้งคำนึงถึงคุณภาพและระยะเวลาการไหลของน้ำในเวลาเดียวกันด้วยนอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำจะต้องพิจารณาควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำทุกประเภทร่วมกันให้ บังเกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดเพราะการใช้ประโยชน์จาก

น้ำแต่ละประเภทจะแยกออกจากกันโดย เค็ดขาดไต้ยาก (พระสมบุรณ์ ปุณฺณปุณฺโณ (พุ่มจันทร), 2554)

เป้าหมายหลักของการจัดการทรัพยากรน้ำ คือเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์น้ำได้แก่ การขาดแคลนน้ำอุทกภัยคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ให้ปัญหาบรรเทาหรือกำจัดจนหมดสิ้นไปและเพื่อให้ทุก ๆ สิ่งในสังคมทั้งคนสัตว์และพืช ฯลฯ มีการดำเนินชีวิตที่ดีมีความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีน้ำใช้อย่างยั่งยืนและทั่วถึง (กรมทรัพยากรน้ำ, 2563) มุ่งเน้นกระบวนการประสานงาน การพัฒนาและการบริหารทรัพยากรน้ำร่วมกับทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงผลกระทบ ทางสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญโดยมุ่งหวังให้ได้ผลตอบแทนสูงสุดทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม วิสัยทัศน์น้ำแห่งชาติและภายในปีพ.ศ. 2568 ประเทศไทยจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพโดยมีระบบบริหารจัดการองค์ระบบกฎหมายในการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรม ยั่งยืนโดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในทุกระดับ (พงศธร โสภานันท์ และคณะ, 2547) เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการอย่างมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและชุมชนในการร่วมกันจัดการ ทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด หลักการของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในอดีตการบริหารจัดการน้ำชลประทาน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการในภาครัฐเป็น การลงทุนทั้งในระดับการศึกษาการสำรวจการออกแบบ การก่อสร้างการส่งน้ำและบำรุงรักษาตลอดอายุการใช้งานของโครงการแต่ด้วยกระแสการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน ระดับชาติWorld Trade Organization (WTO) หรือ Asian Development Bank (ADB) ที่มีเงื่อนไขต่อการบริหารจัดการน้ำชลประทานที่ต้องการให้ผู้ใช้น้ำได้มีบทบาทในการร่วม รับผิดชอบต่อการบริหารจัดการรวมถึงการบำรุงรักษาระบบชลประทานที่ผู้ใช้น้ำได้รับ ประโยชน์โดยตรงดังนั้นเทคโนโลยีต่างที่ภาครัฐได้พัฒนามาในอดีตจำเป็นต้องเผยแพร่และถ่ายทอดให้ผู้ใช้น้ำได้รับทราบเพื่อให้สามารถบริหารจัดการด้วยตัวเองดังนั้นการจ้ระบบการ ควบคุมน้ำชลประทานจึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดขอบเขตและบทบาทของภาครัฐและ ผู้ใช้น้ำในอนาคต (พงศธร โสภานันท์ และคณะ, 2547) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีหลักสำคัญ 5 ประการ (ปราโมทย์ ไม้กลัด, 2541) ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่งน้ำหรือการจัดการน้ำมุ่งถึงการจ้หาน้ำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ด้าน ต่าง ๆ ตามศักยภาพของกรมทรัพยากรน้ำวางแผนการใช้น้ำอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดประโยชน์ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดมีการใช้อย่างยั่งยืน

2. การจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพงานจัดสรรน้ำและใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละลุ่มน้ำจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการงานจัดสรรและการใช้ทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ

3. การอนุรักษ์แหล่งน้ำในลุ่มน้ำลุ่มน้ำประกอบด้วยพื้นที่ต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำ พื้นที่ต้นน้ำต้องอนุรักษ์ระบบป่าในแหล่งน้ำธรรมชาติบางแห่งต้นเขื่อนมีพืชสิ่งเหล่านี้เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาทำให้มีคุณภาพดีเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องร่วมมือกันรักษาแหล่ง น้ำดูแลน้ำให้มีคุณภาพ

4. การแก้ไขปัญหาที่ท่วมเป็นกิจกรรมสำคัญเพราะธรรมชาติประเทศไทยเราตั้งอยู่ ในเขตฝนตกมากในช่วงเดือนสิงหาคม – ตุลาคมในเขตภาคเหนือ

5. การควบคุมคุณภาพน้ำซึ่งในขณะนี้ปัญหาคือของประเทศไทยทั้งในชุมชนเล็ก ชุมชนใหญ่รวมทั้งพื้นที่เกษตรกรรมประสบปัญหาเน่าเสีย นอกจากนี้ ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำควรยึดแนว ทางการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาแบบทางสายกลางรวมถึงการ พัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลระหว่างการคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ ประโยชน์ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2540) สรุปได้ว่า หลักในการบริหารจัดการน้ำที่สำคัญคือการวางเป้าหมายในการจัดการน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาขาดน้ำและน้ำท่วม เมื่อกำหนดเป้าหมายแล้วก็ดำเนินการ พัฒนาแหล่งน้ำจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอจากนั้นจัดสรรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพไม่มากไม่น้อย อนุรักษ์แหล่งน้ำเอาไว้ให้เกิดความยั่งยืน แก้ไขปัญหาเมื่อเกิดน้ำท่วมหรือภัยธรรมชาติ โดยวางแผนเตรียมการไว้ล่วงหน้า ควบคุมปริมาณน้ำให้เพียงพอต่อการใช้งาน ไม่ให้มาก จนเกินไปจะก่อให้เกิดปัญหาน้ำมากจนท่วมได้ และประการสุดท้ายคือการรักษาคุณภาพน้ำ ไม่ให้เน่าเสีย โดยกิจกรรมทั้งหมดจะต้องมีการบริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาค ประชาชนเพื่อหาแนวร่วมและสร้างค่านิยมที่ดีต่อการอนุรักษ์แหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ ทั้งการใช้น้ำอย่างถูกวิธีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

หลักธรรมาภิบาล

หลักการบริหารการจัดการบ้านเมืองที่ดี(Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยเราเพราะหลักธรรมาภิบาลก็คือ การบริหาร ที่สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพและเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม โดยสามารถเสนอข้อเรียกร้องมีการรวมตัวของประชาชน กลุ่มมวลชนผู้ใช้แรงงานและองค์กร ภาคเอกชน เพื่อเข้ามามีบทบาทในการ

ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการทางการเมืองและ การบริหารงานภาครัฐ ตลอดจนการประกอบ
ธุรกิจเอกชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสใน การปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนโดยรวมและสังคมไทย
เติบโตด้วยความแข็งแกร่งสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้
ประเทศชาติมีความสงบสุข และพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อไป

ธรรมาภิบาล (Good Governance) เริ่มนำมาใช้กันเมื่อประมาณ 10 กว่าปีที่ผ่านมา โดย
ปรากฏในรายงานของธนาคารโลก เมื่อปี ค.ศ. 1989 เมื่อแนวความคิด Good Governance เข้ามาใน
ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540 ธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงาน และการ
ปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์ และธรรมาภิบาล
หรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น ธรรมาภิบาลหรือ เป็นประเด็นที่อยู่ใน ความสนใจของประชาชน
โดยเฉพาะข้าราชการ เพราะเป็นการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บน
หลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ มีจิตสำนึกในการทำงานมีความ
รับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนอง ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิด มี
ศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมี ส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและ
ประเมินผล ตลอดจนร่วมรับผลจากการตัดสินใจ ร่วมกัน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2545)
ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development
Program: UNDP) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์ในเอกสาร Governance for Sustainable
Human Development และส่งผลให้แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล ได้รับ ความสำคัญมากขึ้นและ
กลายเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาระดับสากล ในช่วงปี ค.ศ. 1995 ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่ง
เอเชีย (ADB) ได้จัดประชุมองค์การให้ความช่วยเหลือระหว่าง ประเทศได้แก่ ธนาคารโลก (World
Bank) องค์การพัฒนาสหประชาชาติ (UNDP) และองค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการ
พัฒนา เป็นต้น แล้วทำให้แนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) กลายเป็นข้อสรุปในการ
กำหนดเงื่อนไข ในการให้ความช่วยเหลือ ระหว่างประเทศ เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนและการช่วย
บรรเทาปัญหาความยากจนโดยใน ตอนแรกเริ่มนั้น หลักธรรมาภิบาลได้เน้นให้ความหมายกว้าง ๆ คือ
โครงสร้างและรูปแบบของ ระบอบทางการเมือง กระบวนการและขั้นตอนที่ผู้มีอำนาจในทางการเมือง
ใช้เพื่อการบริหาร จัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาประเทศและความสามารถของ
ผู้มีอำนาจ ในการบริหารประเทศในการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตลอดจน
ปรับเปลี่ยน แนวทางการบริหารต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานและเครือข่ายในองค์กรผลักดันให้

ประเทศต่าง ๆ ดำเนินตามแนวทางธรรมาภิบาล และต่อมธรรมาภิบาลได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะภายหลังจากการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ (องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ, 2563) สำหรับประเทศไทย หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวคิดที่ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในช่วงหลังเกิดวิกฤติการณ์เศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ทั้งนี้มีสาเหตุจากการทำหนังสือแสดงเจตจำนงในการขอกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) จำนวน 1,702 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยรัฐบาลไทยได้ให้คำมั่นว่า จะต้องสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐให้ได้ ดังนั้น แนวคิดเรื่อง หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นส่วนหนึ่ง ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับข้อตกลงในการรับความช่วยเหลือ ดังกล่าวพบว่า หลักธรรมาภิบาลได้ถูกกำหนดไว้ในเจตนารมณ์ของกฎหมายต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตามลำดับ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผล การปฏิบัติผลต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี โดยได้ระบุถึง หลักการสาระสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ 6 หลักดังนี้¹⁾ หลักนิติธรรมเป็นการตรากฎหมาย และกักข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับทางสังคม อันจะทำให้สังคม ยินยอม พร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกักข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้ กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล 2) หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นใน ถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่าง แก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความ ซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ 3) หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไก ของการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีการบวณ การที่เอื้อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน 4) หลักความมีส่วนร่วม เป็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแสดงความเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์การ แสดงประชามติ 5) หลักความรับผิดชอบเป็นการตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกใน ความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการ แก้ไขปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกันและความกล้าที่จะยอมรับผล จากการกระทำของตน 6) หลักความคุ้มค่าเป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่

ส่วนรวม โดยตรงรณรงค์ให้มีการประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่ารวมถึง สร้างสรรค์สินค้าและการให้บริการที่มี
คุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนา ทรัพยากร ธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน และ
ต่อมาหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้ในหน่วยงาน ต่าง ๆ เช่น สถาบันอุดมศึกษาและองค์การบริหาร
ส่วนตำบล เป็นต้น

การบริหารจัดการน้ำตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารจัดการน้ำที่ดีจะต้องเป็นไปตามหลักการข้างต้นดังกล่าวมาแล้วโดยมั่ง ประโยชน์
ในการใช้สอยเป็นหลักและแก้ไขปัญหาที่ท่วมและภัยแล้ง ทั้งนี้ทั้งนั้นในกระบวนการ ของการบริหาร
จัดการน้ำดังกล่าวในทางปฏิบัติจริงยังมีเรื่องของผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากประชาชนบาง
พื้นที่มีบริบทและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันอาจจะไม่ได้รับ ผลประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำ
อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา มากมาย ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำ
เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดังตามหลักของการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาลนั้น
ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการประโยชน์ หลักการวิธีการต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการด้วย
โดยใช้การบริหารทรัพยากรน้ำ แบบผสมผสาน กระบวนการสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือในการ
จัดการน้ำ ผืนดิน และ ทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจ
และสวัสดิการ สังคมในทางแนวที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยไม่ทำลายและรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศที่
สำคัญ น้ำควรได้รับการจัดการภายใต้ขอบเขตความเป็นลุ่มน้ำ ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและการมีส่วน
ร่วมของสาธารณะ (GWP-TAC, 2000) ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบผสมผสานก็คือ
กระบวนการจัดการน้ำที่มองเป็นองค์รวม (Holistic) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในการจัดสรรน้ำ และการ
ควบคุมการใช้น้ำในบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และเป้าหมายของสิ่งแวดล้อม การใช้ เครื่องมือทาง
เศรษฐศาสตร์ในการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ การตั้งราคาค่าน้ำการเรียกเก็บค่า น้ำจากผู้ใช้น้ำตาม
ปริมาณน้ำที่ใช้ หรือตามประเภทพืชที่เพาะปลูกในอัตราที่สะท้อนถึงต้นทุนค่า เสียโอกาสในการจัดหา
น้ำ ดังเช่น การเก็บเงิน “ค่าเบี่ยงน้ำ” ในการจัดการน้ำของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งรัฐบาลกลางต้องจ่ายค่า
เบี่ยงน้ำประมาณร้อยละ 67 รัฐบาลท้องถิ่นหรือจังหวัดซึ่งมีหน้าที่เป็น ผู้จัดการอ่างเก็บน้ำต้องจ่ายร้อย
ละ 20 - 23 และเกษตรกรต้องร่วมจ่ายด้วยประมาณร้อยละ 10 - 13 เป็นต้น หรือการลดการใช้น้ำ
โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้น้ำ เป็นต้น อีกทั้ง การกำหนดสิทธิในน้ำ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการ
ออกโฉนดน้ำ การกำหนดการจัดเก็บค่าน้ำเพื่อคืน เงินลงทุน (Cost Recovery) ภายใต้กลไกตลาดเสรี

ทั้งนี้ เพื่อให้สิทธิการใช้น้ำสามารถจำหน่าย หรือถ่ายโอน เปลี่ยนเจ้าของได้เหมือนกับโฉนดที่ดิน เพื่อให้เกิดการใช้น้ำที่คุ้มค่า ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งองค์การทางสังคมเป็นโครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มและระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กรที่มี แนวทางสู่การปฏิบัติในทางแก้ปัญหาวิกฤต อุทกภัย ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงพยายามแก้ไขปัญหาการ ขาดแคลนน้ำโดยการปรับเปลี่ยน รูปแบบและระบบในการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ (เสาวนีย์ วิจิตรโกสม, 2551) เมื่อมองในแง่ของธรรมาภิบาลแล้วการบริหารจัดการน้ำจะเป็นแบบ ผสมผสานโดยใช้ วิธีการที่หลากหลายให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. หลักนิติธรรม บริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย และ ระเบียบ ทางสังคมรวมทั้งจารีตประเพณีของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ ตามที่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 112 ก เมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม 2561 ที่ผ่านมานั้น โดยจะใช้บังคับเมื่อพ้นสามสิบวันนับแต่วันประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป คือ วันที่ 27 มกราคม 2562 เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด 4 การ จัดสรรน้ำและการใช้น้ำ และมาตรา 104 ให้บังคับใช้ เมื่อพ้นกำหนด 2 ปี นับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้เป็นต้นไป เมื่อพิจารณาโดย ละเอียดจะพบว่า โครงสร้างของ พ.ร.บ. ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 9 หมวด และบท เฉพาะกาล จำนวน 106 มาตรา ได้แก่ หมวด 1 ทรัพยากรน้ำ หมวด 2 สิทธิในน้ำ หมวด 3 องค์กร บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หมวด 4 การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ หมวด 5 ภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วม หมวด 6 การอนุรักษ์ และการพัฒนาทรัพยากรน้ำสาธารณะ หมวด 7 พนักงานเจ้าหน้าที่ หมวด ความรับผิดชอบทางแพ่ง ในกรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรน้ำสาธารณะ และหมวด 9 บท กำหนดโทษ ทั้งนี้ การจัดสรรน้ำของประเทศ ได้คำนึงถึงน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การรักษา ระบบ นิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย การคมนาคม เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งการจัดลำดับความสำคัญให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำ แห่งชาติ (กนช.) กำหนด นอกจากนี้ โครงสร้างของ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ยังได้แบ่ง การใช้ทรัพยากร น้ำสาธารณะ (มาตรา 41) เป็นสามประเภท คือ การใช้น้ำประเภทที่หนึ่ง ได้แก่ การใช้ ทรัพยากรน้ำ สาธารณะเพื่อการดำรงชีพ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน การเกษตรหรือ การเลี้ยงสัตว์เพื่อยังชีพ การอุตสาหกรรมในครัวเรือน การรักษาระบบนิเวศ จารีตประเพณี การบรรเทาสาธารณภัย การ คมนาคม และการใช้น้ำในปริมาณเล็กน้อย การใช้น้ำประเภทที่ สอง ได้แก่ การใช้ทรัพยากรน้ำ สาธารณะเพื่อ การอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การผลิตพลังงานไฟฟ้า การประปาและ

กิจการอื่น การใช้น้ำประเภที่สาม ได้แก่ การใช้ ทรัพยากรน้ำสาธารณะ เพื่อกิจการขนาดใหญ่ที่ใช้น้ำปริมาณมาก หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบ ข้ามลุ่มน้ำ หรือครอบคลุมพื้นที่อย่างกว้างขวาง โดยการใช้ น้ำประเภที่สองและประเภที่สาม จะต้องมีการขออนุญาตใช้น้ำ

2. หลักคุณธรรม บริหารจัดการน้ำโดยยึดเอาหลักคุณธรรมเป็นใหญ่ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง และยึด เป็นบรรทัดฐานคือ ความเสมอภาคและเท่าเทียมในการบังคับใช้ทางกฎหมาย ไม่เลือก ปฏิบัติ หาก เมื่อพิจารณาถึงการบังคับใช้ พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ดังข้อแรกแล้วนั้นจะ พบว่า การใช้น้ำ เพื่อการสาธารณะได้แยกประเภที่ไว้หลากหลาย ดังนั้น การใช้บรรทัดฐานตาม หลักธรรมาภิบาลใน ด้านหลักคุณธรรมแล้วจึงมุ่งไปที่การบริหารงานของผู้นำเป็นหลัก

3. หลักความโปร่งใส บริหารจัดการน้ำโดยปราศจากอคติความลำเอียง ตรงไปตรงมา มีความ โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีกระบวนการในการบริหารจัดการน้ำที่ตรวจสอบได้อย่าง เป็นขั้นตอน มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ หน่วยงานของภาครัฐควร จัดทำศูนย์ความรู้ (Knowledge Center) ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ ติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่ ภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำ เช่น การจัดทำเว็บไซต์ หรือ เพจทางสังคมออนไลน์ เป็นต้น เพื่อให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ และสามารถร้องเรียน ร้องทุกข์กล่าวโทษในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม จากการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐได้

4. หลักความมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียได้มีส่วนร่วมในการ บริหาร จัดการน้ำ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ เปิดให้มีกลองแสดงความคิดเห็น เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการบริหารพัฒนาปรับปรุง ทั้งนี้รูปแบบการให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการ บริหารจัดการน้ำนั้นมีหลายรูปแบบเช่น การให้ตัวแทนชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง น้ำที่ภาครัฐจัดสรรให้ อาจจะเป็นคลองชลประทาน เหมือง ได้เข้ามาช่วยกันขุดลอก กำจัดวัชพืช หรือกำหนดเวลาสูบน้ำเข้า พื้นที่ทางการเกษตรเพื่อให้เพียงพอต่อการทำการเกษตร เป็นต้น

5. หลักความรับผิดชอบ ให้สิทธิในการเข้าถึงและใช้น้ำ และสิทธิในการรับผิดชอบ ร่วมกัน สร้างจิตสำนึกในคุณค่าของน้ำการใช้น้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนจิตสำนึกใน การ บำรุงรักษาแหล่งน้ำ ทั้งนี้ในการรับผิดชอบนั้น มุ่งประเด็นไปที่การทำงานผู้นำของภาครัฐ เป็นหลัก ไม่ ว่าจะเป็นกำหนดยุทธศาสตร์ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ ประชาชน และสังคมโดยภาพกว้าง

6. หลักความคุ้มค่า บริหารจัดการน้ำโดยใช้ทรัพยากรบุคคลและทุนรวมทั้งทรัพยากร อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างคุ้มค่า วางแผนการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการน้ำในระยะยาว เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้จะดูที่การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐเป็น หลัก และพื้นที่หรือส่วนงานที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับ ความเสมอภาคและเท่าเทียม

สรุป

การบริหารจัดการน้ำตามหลักธรรมาภิบาลเน้นการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์ สูงสุด เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ได้อย่างคุ้มค่า พร้อมทั้งมุ่งในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและ การขาดแคลนน้ำในการเกษตรและอุปโภคบริโภค และภาคอุตสาหกรรม โดยการบริหารจัดการ รักษาพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการใช้งาน ทั้งในภาชนะน้ำขาดและน้ำเกิน ซึ่งหลักใน การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการในรูปแบบต่าง ๆ กับหลักธรรมาภิบาล คือ ใช้หลักนิติธรรม วางระเบียบ ออกข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ในการใช้น้ำ และบริหารจัดการน้ำ ใช้หลักคุณธรรม ในการจัดสรรน้ำให้เกิดความเสมอภาค ส่งเสริมให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ใช้หลักความโปร่งใสบริหารจัดการน้ำที่สามารถตรวจสอบได้ทุกกระบวนการ ใช้หลักการมีส่วนร่วมให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจและรับประโยชน์ร่วมกัน ใช้หลักความรับผิดชอบสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนได้รู้เข้าใจและตระหนักในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อการใช้น้ำและอนุรักษ์แหล่งน้ำ ใช้หลักความคุ้มค่าในการบริหารจัดการน้ำ ใช้ทรัพยากรบุคคลและทุนรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างคุ้มค่าให้สามารถใช้งานได้ ในระยะยาวเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและยั่งยืน

References

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2563). *การจัดการทรัพยากรน้ำ*. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2563 จาก <http://www.dwr.go.th/contents>
- คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ. (2558). *แผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2540). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. (พิมพ์ ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองกลาง สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- 19-20 มีนาคม พ.ศ. 2565 ณ หอประชุมสมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัยสงฆ์สาธิต มหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ปราโมทย์ ไหมกัลด. (2525). *คู่มืองานเขียนดินขนาดเล็กและฝาย*. นนทบุรี: สมาคมศิษย์เก่า วิศวกรรม
ชลประทาน.

ปราโมทย์ ไหมกัลด. (2541). *การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พงศธร โสภานันท์ และคณะ. (2547). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องการจัดการน้ำ
ชลประทานสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พระสมบุรณ์ ปุณฺณปัญโญ (พุ่มจันทร์). (2554). บทบาทของพระสงฆ์วัดพระบรมธาตุคุดอยผาส้ม ในการ
ส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อมศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลแม่สาบ
อำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่. *สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์
กับสิ่งแวดล้อม*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2545). *ประเทศไทยในบริบทใหม่ของการแข่งขันในเวทีโลก*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

เสาวนีย์ วิจิตรโกสม. (2551). *การจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำลำตะคองแบบบูรณาการ. คุชชินีพนธ์
วิทยาศาสตร์คุชชินีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

องค์การพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. (2563). *แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล*. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2557
จาก <http://www.undp.org/content/undp/en/home.html>.

เอกรัฐ กุศลสูงเนิน. (2563). *โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ*. เรียกใช้เมื่อ
1 กรกฎาคม 2563 จาก <https://sites.google.com/site/ekkaratoh/>